

CİNSİYET VE ANNE-BABA EĞİTİM DÜZEYİNİN 66-77 AYLIK OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN DUYGULARI TANIMA VE DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Belgin LİMAN*

ÖZ

Araştırmada 66-77 aylık okul öncesi çocukların, cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırma tarama modelindedir. Çalışma grubu 145 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Duyguları Tanıma Testi” ve “Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)” kullanılmıştır. Veri analizinde nonparametrik testlerden yararlanılmıştır. Cinsiyete göre değişkenlik ve olumsuzluk puan ortalamalarının farklılaştığı; duygu düzenleme ile duyguları tanıma puan ortalamaların ise farklılaşmadığı saptanmıştır. Anne ve baba eğitim durumu duyguları tanıma ve değişkenlik ve olumsuzluk davranış puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık yaratmıştır. Anne-baba eğitim durumuna göre çocukların duygu düzenleme becerileri farklılaşmaktadır. Duyguları tanıma ile duygu düzenleme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, duygu, duyguları tanıma, duygu düzenleme

THE EFFECT OF 66-77 MONTHS OLD PRESCHOOL CHILDREN’S SEX AND PARENTAL EDUCATION LEVELS ON EMOTION RECOGNITION AND EMOTION REGULATION SKILLS

ABSTRACT

In the present study, the effect of 66-77 months old preschool children’s sex and parental education levels on emotion recognition and emotion regulation skills was examined. The study employed the survey model. The study group consisted of 145 children. “Personal Information Form”, “Emotion Recognition Test” and “Emotion Regulation Scale (ERS)” were administered in the study. Non-parametric tests were used in data analysis. It was determined that variation/negativity score means varied by sex, whereas emotion regulation and emotion recognition mean scores did not vary. The education level of the parents created a significant difference in emotion recognition, and variation and negative behavior score points. Children's emotion regulation skills differed according to parental educational status. A positive correlation was found between emotion recognition and emotion regulation.

Keywords: Preschool, emotion, emotion recognition, emotion regulation

*Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi, yliman@mynet.com.tr

GİRİŞ

Birey sosyal bir varlık olarak dünyaya geldiği andan itibaren geçirdiği yaşantılar ve bu yaşantılar sonucu değişik duygu durumları içerisinde kendini bulmaktadır. Yaşamla uyum sürecinde duyguları tanıma ve anlama, kontrol altına alma, duygularını uygun şekilde ifade etme, aynı zamanda da başkalarının duygularını tanıyabilmeyi gerektiren birçok durumla karşı karşıya kalmaktadır (Başal, 2004). Duygular, istenmeyen durumlarla başa çıkabilmek için hızlı bir şekilde değerlendirme yapmayı ve harekete geçmeyi izleyen biyolojik bir dayanıklılık yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Bir nesne, olay ya da kişilerin bireyde oluşturduğu hisler olarak tanımlanan duygular (Güngör, 2005) yaşantılar sonucu oluşan durumlara tepki olarak çıkmaları sebebiyle işlevseldir (Levenson, 1994, akt; Werner ve Gross, 2010). Gross ve Thompson (2007), duyguların karar verme, bellek, sosyal ilişkilere etki ederek davranışsal, motor ve psikolojik tepkileri hazırladığını belirtmektedir.

Duygusal becerilerin içerisinde önemli olan duyguları tanıma duygusal yüz ifadelerini ve ipuçlarını değerlendirerek karşımızdaki bireyin hissettiği duyguyu fark edebilme yeteneğidir (Gallese, 2003). Duygu tanıma gülümseme, şaşırma, kaşlarını çatma, ses tonu vb. mesajlar ile verilen duyguların tanınması ve anlamlandırılması olarak da tanımlanmaktadır (Elksinn ve Elksinn, 2003, akt; Saltalı, 2010). Yüz ifadeleri ve diğer sözsüz iletişim unsurları duyguların nitelendirilmesinde ve duygusal mesajların iletilmesinde önemlidir. İnsanlar duygularını yüz ifadeleriyle iletme konusunda biyolojik olarak hazır bir yapıya sahiptir (Çelik, Tuğrul ve Yalçın, 2002). Başkalarının duygu dışavurumlarını doğru olarak tanıyabilme yetisi sözel olmayan iletişim sisteminin önemli bir bileşenidir ve ortama uyum sağlamak, ortamı düzenlemek için gerekli bir yetidir.

Davranışlarımızın insanlar üzerinde yarattığı etkiyi anlamak, karşımızdakinin verdiği tepkiler yoluyla anlaşılmalıdır. Diğerlerinin yüzlerindeki duygusal ifadeleri fark etme, duygu düzenlemesinin temelini oluşturmaktadır. Çocukların yüz ifadelerini öğrenmeleri, duygularını ve kendini kontrol etme yeteneğinin gelişimini hızlandırmaktadır (McClelland ve Tominey, 2016). Duygusal beceriler, bireyin yalnızca kendi davranışlarını yönlendirmez, başkalarının zihinsel süreçlerini algılamasına da yardımcı olur ve sosyal ilişkileri şekillendirirler (Salah, 2006). Duygusal düzenleme sürecinde birey, olumlu duyguları arttırarak, olumsuz duyguları azaltarak değiştirebilir ve bu yoğunluğun ne kadar sürdürebileceğini düzenleyebilir (Eisenberg ve Spinrad, 2004). Araştırmalar kendini düzenleme becerilerinden biri olan duygusal düzenlemenin (emotional regulation), sosyal çevre tarafından onaylanan tepkileri oluşturmaları için temel olduğunu desteklemektedir (Liew, Eisenberg ve Reiser, 2004; Calkins, 2010). Calkins (2010), duygu düzenlemeyi bireyin karmaşık ve stresli çevresini kontrol etmesine yardımcı bir süreç olarak görür. Rothbart (1989) yaptığı çalışmada, çocukların duygu düzenleme becerilerinin, sosyal duygusal uyumu ve kişiler arası ilişkilerde belirleyici bir etken olduğunu belirlemiştir. Sosyal becerileri gelişen birey, çevresiyle sağlıklı ilişkiler geliştirebilmektedir. Bu süreçte duygularını tanıyan birey, gerginlik yaratan durumlar karşısında duygu düzenleme stratejileri geliştirerek (negatif duyguları azaltma ve pozitif olanları arttırma) uygun kararlar verebilmekte, gerginlik yaratan durumlarda öfkesini kontrol edebilmekte ve duygularını uygun şekilde ifade edebilmektedir (Bronson, 2000; Denham ve Burton, 2003; Carlson ve Wang, 2007; Gülay ve Akman, 2009). Liew, Eisenberg ve Reiser (2004), çocuklarla yaptıkları çalışmalarda, çocukların kolaylıkla hayal kırıklığına uğraması, öfke patlamaları ve huysuzluk davranışı göstermesi, haz veren bir şeye ulaşmak için bekleyememesi gibi davranış örüntülerinin duygu düzenleme ile ilişkili olduğunu gözlemlemiştir. Bu bağlamda çocuğun başarılı sosyal işlevler için duygusal tepkilerini ayarlayabilmeyi öğrenmesi gerekmektedir (Denham vd., 2003).

Temel duygusal beceriler okul öncesi dönemde kazanılmaktadır (Pollak, Cicchetti, Hornung ve Reed, 2000). Okul öncesi dönemde çocuklar, çevresindeki duygusal olarak dikkat çeken özellikler ve durumlara yaklaşma, değiştirme ya da bu durumlardan uzaklaşma olanakları olduğunu fark

ederek duygu düzenleme açısından becerikli hale gelmektedirler (Demirkapı, 2014). Karşılaşılan duygusal durumların başarı ile yönetilebilmesi okul öncesi dönemden itibaren çocuğun duygusal becerilerinin uygun eğitimsel ve ailesel yaşantılarla desteklenerek geliştirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Çocuklar anne-babalarını model alarak duyguları tanımaya ve duygularını kontrol etmeye yönelik yöntemler geliştirmektedir. Bu açıdan ebeveynlerin çocukları ile etkili iletişim kurması onların duygularını anlamaları ve duygusal sorunlar karşısında kontrollü tepkiler gösterebilmeleri önemli görülmektedir. Ebeveynler ve öğretmenler duyguları tanıma ve anlama, duyguları ifade etme ve duyguları hakkında konuşmaları için onları cesaretlendirmelidir. Alan yazında duygu düzenleme becerisi, çocuğun duygusal tepkilerini ortamın koşullarına uyum gösterecek şekilde değiştirebilmesini içerdiği (Thompson 1994) okul öncesi dönemde çocuğun hızla gelişen bilişsel ve iletişim yetenekleriyle ve ebeveynlerin desteği ile geliştiği belirtilmektedir (Fox ve Calkins 2003). Savyer vd. (2002) gerçekleştirdiği çalışmada, duygulara karşı ebeveynlerin gösterdiği tepki kalıpları ile okul öncesi çocuğunun duygusal ve sosyal yetkinliği arasında önemli bir bağ olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal yetileri güçlü olan ebeveynler çocuklarını dinleme, değer verme gibi iletişimsel açıdan önemli tepkiler göstermektedir (Ömeroğlu & Ulutaş, 2007). Görüldüğü üzere çocuğun ileriki yaşantısında kendini ifade edebilen, sağlıklı iletişim kurabilen, paylaşabilen, kurallara uyan, başkalarına duyarlı olan, karşılaştığı problemlerle başa çıkabilen, duygularını kontrol edebilen, benlik ve özgüveni gelişmiş bir birey olması sosyal çevresi ile olumlu ilişkiler kurması duyguları tanıması, anlamlandırması ve doğrultuda duygularını düzenleyebilmesi için önemli görülmektedir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında elde edilen bilgilerin cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyi değişkeninin çocukların duygu tanıma ve duygu düzenleme becerisindeki rolünü açıklaması bakımından önemli görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlar alan yazındaki bilgilerin derinleştirilmesine ve uluslararası karşılaştırmalara olanak sağlaması açısından değerli görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı 66-77 aylık okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve duyguları düzenleme becerileri ile çocukların cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

66-77 aylık okul öncesi çocukların, cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Niğde İlinde bulunan anasınıfı ve bağımsız anaokullarında eğitim gören ve kolay ulaşılabilirlik ilkesi doğrultusunda belirlenen 66-77 aylık 64 (%44,1) erkek ve 81 (%55,9) kız olmak üzere toplam 145 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın verilerinin elde edildiği anne ve babaların eğitim durumuna bakıldığında; 25 (%17,2) anne ilk-orta okul mezunu, 31 (%21,3) anne lise mezunu, 4 (% 2,7) anne ön lisans mezunu ve 55 (%37,9) anne ise lisans ve üstü mezunudur. Yine 20 (%13,8) baba ilk-orta okul mezunu, 50 (%34,5) baba lise mezunu, 7 (%4,8) baba ön lisans mezunu ve 68 (% 46,9) baba ise lisans ve üstü mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Duyguları Tanıma Testi”, “Duygu Düzenleme Ölçeği” olmak üzere üç veri toplama aracı kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, çocuklarının cinsiyetine ve anne baların öğrenim durumlarına ilişkin bilgiler yer almıştır.

Duyguları Tanıma Testi: Bruce ve diğerleri. (2000) tarafından 3-12 yaş arasındaki çocukların yüz ifadeleri yolu ile duyguları tanıma becerilerini ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. “Duyguları

Tanıma Testi" üç farklı uygulamayı içermektedir. Çocuklara ilk önce İfade-çifti (Exp pair) maddeleri verilir. Çocuktan söylenen yüz ifadesine sahip resmi göstermesi istenir. Örneğin; "Bu iki yüzden hangisi üzgün" yönergesi verilir ve çocuğun üzgün yüzü göstermesi beklenir. İfade-çifti maddelerini, İfade Eşleme Çocuk (Exp match.child) maddeleri ardından da yetişkinlerin yüz ifadelerini yansıtan İfade Eşleme Yetişkin (Exp match.adult) maddeleri izlemektedir. Hem İfade Eşleme Çocuk hem de İfade Eşleme Yetişkin testlerinde çocuğa "Aşağıdaki iki resimden hangisi, yukarıdaki çocuk ile aynı duyguyu hissetmektedir" yönergesi verilir. Bu maddelerin başlangıcında, çocuklara ne yapmaları gerektiğini açıklamak için testi uygulayan kişi tarafından kullanılabilir örnek bir uygulama vardır. İfade Eşleme Yetişkin testi ile İfade Eşleme Çocuk testi birbirine benzerdir. Fakat İfade Eşleme Yetişkin testinde örnek uygulama yoktur. İfade Eşleme Yetişkin testinde yetişkin yüz ifadeleri kullanılmıştır. Her doğru cevap için "1" puan verilmektedir. "Duyguları Tanıma Testi" toplam madde sayısı 19'dur. Duyguları Tanıma Testi iç tutarlık katsayısı cronbach alfa tekniği'ne göre 0,7418 olarak bulunmuştur (Ergin, 2000).

Duygu Düzenleme Ölçeği: Duygu Düzenleme Ölçeği, Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçek, okul öncesi ve okul çağındaki çocukların duygusal tepkiselliği ve duyguların ortamın koşullarına göre düzenlenip ifade edilmesini değerlendiren 24 madde ve "Duygu Düzenleme" ve "Değişkenlik/Olumsuzluk" olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları duygu düzenleme alt boyutu için .73, değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu için ise .75 olduğu saptanmıştır. Ölçek, 4'lü likert tipte ve araştırma kapsamında çocukların öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, çalışma grubuna dâhil edilen 66-77 aylık 145 çocuktan ve öğretmenlerinden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan "Kişisel Bilgi Formu" ve "Duygu Düzenleme Ölçeği", çalışma grubundaki çocukların öğretmenleri tarafından; "Duyguları Tanıma Testi" ise araştırmacı tarafından her çocuk için bireysel olarak doldurulmuştur. Duyguları Tanıma Testi, Duygu Düzenleme Ölçeği (Duygu Düzenleme ve Değişkenlik-Olumsuzluk alt boyutlarında) aracılığıyla elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 24.00 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi amacıyla verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov –Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Ölçek toplam puan ve alt ölçek puanlarının normallik sağlanmadığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde; nonparametrik testlerden Kruskal Wallis testi ve ikili karşılaştırmalarda Mann- Witney U testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sorularına yönelik istatistiksel analiz bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Ölçeklerine İlişkin Aritmetik Ortalamaları

	n	\bar{x}
Duyguları Tanıma	145	16.73
Değişkenlik/olumsuzluk	145	26.27
Duygu Düzenleme	145	27.17

Duyguları tanıma puanlarının aritmetik ortalaması 16.73, Duygu Düzenleme Ölçeğinin değişkenlik/olumsuzluk alt ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 26.27 ve duygu düzenleme alt ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 27.17' dir.

Tablo 2. Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Ölçeklerine İlişkin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Analiz sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	U	p
Duyguları Tanıma	Kız	81	73.36	2562.50	.90
	Erkek	64	72.54		
Değişkenlik/olumsuzluk	Kız	81	62.89	1773.00	.00
	Erkek	64	85.80		
Duygu Düzenleme	Kız	81	74.25	2490.50	.68
	Erkek	64	71.41		

Tablo 2 incelendiğinde çocukların cinsiyetlerine göre duyguları tanıma puan ortalamalarının ($U=2562.50$, $p=.90$, $p>.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Diğer yandan cinsiyet değişkenine göre değişkenlik/olumsuzluk davranış puan ortalamaları ($U=1773.00$, $p=.00$, $p<.05$) anlamlı bir farklılık gösterirken; duygu düzenleme puan ortalamaları ($U=2490.50$, $p=.68$, $p>.05$) arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Tespit edilen farkın değişkenlik/olumsuzluk puan ortalamaları açısından, erkek çocukların lehine olduğu gözlenmiştir. Buna göre erkekler kızlara göre daha fazla değişkenlik ve olumsuzluk davranışları göstermektedir.

Tablo 3. Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Ölçeklerine İlişkin Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Analiz sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p	
Duyguları Tanıma	İlk-orta	25	69.84	13.949	.00	1-3
	Lise	61	61.87			2-3
	Ön lisans	4	123.75			2-4
	Lisans ve üstü	55	83.09			3-4
Değişkenlik /olumsuzluk	İlk-orta	25	65.42	22.926	.00	1-2
	Lise	61	90.98			2-4
	Ön lisans	4	92.50			3-4
	Lisans ve üstü	55	55.09			
Duygu Düzenleme	İlk-orta	25	76.00	3.228	.35	
	Lise	61	65.80			
	Ön lisans	4	81.25			
	Lisans ve üstü	55	79.02			

Tablo 3 incelendiğinde anne eğitim düzeyine göre duyguları tanıma ($\chi^2_{(3)}=13.949$, $p=.00$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Farkın anneleri ilk-orta mezunu ile ön lisans mezunu, lise mezunu ile ön lisans, lise mezunu ile lisans ve ön lisans mezunu ile lisans ve üstü mezunu grup olan çocuklar arasında olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları dikkate alındığında, annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duyguları tanıma testinden almış oldukları puan ortalamalarının yükseldiği görülmektedir. Ayrıca çocukların anne eğitim düzeyine göre değişkenlik/olumsuzluk ($\chi^2_{(3)}=22.926$, $p=.00$) puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılığın anneleri ilk-

orta mezunu ile lise mezunu, lise mezunu ile lisans ve ön lisans mezunu ile lisans ve üstü mezunu grup olan çocuklar arasında olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan çocukların duygu düzenleme puan ortalamalarında ($\chi^2_{(3)}= 3.228$, $p=.35$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Ölçeklerine İlişkin Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Analiz sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Duyguları Tanıma	İlk-orta	20	54.03	8.908	.03	1-3
	Lise	50	67.28			
	Ön lisans	7	89.07			
	Lisans ve üstü	68	81.13			
Değişkenlik /olumsuzluk	İlk-orta	20	71.98	12.294	.00	2-3
	Lise	50	88.12			
	Ön lisans	7	43.64			2-4
	Lisans ve üstü	68	65.21			
Duygu Düzenleme	İlk-orta	20	73.10	5.926	.11	
	Lise	50	68.05			
	Ön lisans	7	109.14			
	Lisans ve üstü	68	72.89			

Tablo 4 incelendiğinde baba eğitim düzeyine göre duyguları tanıma ($\chi^2_{(3)}= 8.908$, $p=.03$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu farkın babaları ilk-orta mezunu ile ön lisans mezunu ve ilk-orta mezunu ile lisans ve üstü mezunu grup olan çocuklar arasında olduğu belirlenmiştir. Yine çocukların baba eğitim düzeyine göre değişkenlik/olumsuzluk ($\chi^2_{(3)}= 12.294$, $p=.00$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılığın babaları lise mezunu ile ön lisans mezunu ve lise ile lisans ve üstü mezunu olan grup çocuklar arasında olduğu görülmüştür. Çocukların duygu düzenleme puan ortalamalarında ($\chi^2_{(3)}= 5.926$, $p=.11$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Tablo 5. Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişki

	Duyguları Tanıma	
	r	p
Değişkenlik/olumsuzluk	-.044	.60
Duygu Düzenleme	.162	.05

Tablo 5’de duyguları tanıma puan ortalaması ile Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği’nin değişkenlik-olumsuzluk alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>.05$). Diğer yandan çocukların duyguları tanıma puan ortalaması ile Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği’nin duygu düzenleme alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r= .162$; $p<.05$). Buna göre 66-77 aylık çocukların duyguları tanıma becerileri arttıkça duygu düzenleme becerileri artmaktadır.

TARTIŞMA / SONUÇ VE ÖNERİLER

66-77 aylık okul öncesi çocukların, cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin duyguları tanıma ve duyguları düzenleme becerilerini etkileyip etkilemediğinin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve diğer çalışmalarla olan ilişkileri aşağıda belirtilmiştir.

Duyguları tanıma puanlarının aritmetik ortalaması 16.73, Duygu Düzenleme Ölçeğinin değişkenlik/olumsuzluk alt ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 26.27 ve duygu düzenleme alt ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 27.17' dir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre çocukların duyguları tanıma becerileri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Karaaslan (2012) ve Arı ve Seçer (2004) tarafından yapılan çalışmada benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Karaaslan (2012) yaptığı çalışmada, cinsiyete göre ilköğretim birinci sınıf öğrencileri arasında duyguları tanıma becerileri açısından farklılaşma olmadığını belirlemiştir. Benzer şekilde Arı ve Seçer (2004), anasınıfına devam eden çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerileri inceledikleri çalışmada, erkek ve kız çocukların mutlu, üzgün, öfkeli ve şaşkın yüz ifadelerini tanıma becerilerinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuşlardır.

Araştırmanın diğer bulgusuna göre cinsiyete göre çocukların değişkenlik ve olumsuzluk davranış puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; duygu düzenleme puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde kızların olumsuz duygusal stratejileri daha az kullandıklarını (Eisenberg vd., 1993) erkeklere göre daha fazla olumlu sosyal davranış sergilediklerini ortaya koyan pek çok çalışmaya rastlanmaktadır (Dinçer, 1995; Gülay, 2008; Hay ve Cook, 2007; Karaaslan, 2012; Knafo ve Plomin, 2006; Romano, E., Tremblay, R. E., Boulerice, B., & Swisher, R., 2005; Yarı ve Özkan, 2016). Çorapçı, Aksan, Arslan -Yalçın ve Yağmurlu (2010) tarafından yapılan çalışmada, kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla sosyal açıdan daha yetkin görüldüğü ve öfkeli, kızgın davranışları daha az sergiledikleri tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada sosyal yetkinlik ve saldırgan davranışlarda gözlemlenen bu yaygın cinsiyet farklılığı, biyolojik ve kalıtsal etmenlerin olasılığıyla açıklanmaktadır (Maccoby ve Jacklin, 1980). Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda kız ve erkek çocukların farklılaşan sosyalizasyonları sebebiyle duygu düzenleme becerilerinde farklılık gösterdikleri ifade edilmektedir (Saarni, 1984; Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998; Altan, 2006; Carlson ve Wang, 2007). Carlson ve Wang (2007), 4-6 yaş arası okul öncesi çocukların duygu düzenleme becerilerinde meydana gelen bireysel farklılıkları belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada duygu düzenlemenin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda sosyal çevrenin ve erken yaşlardan itibaren etkili olan toplumsal cinsiyete göre farklı çocuk yetiştirme tutumlarının etkisine de dikkat çekilmiştir (Maccoby 1998). Bu bilgi mevcut çalışma kapsamında ele alındığında, anne baba eğitim seviyesinin yükselmesinin, ebeveynlerin bilinçli tutum sergileme olasılıklarını arttırdığını, bunun yanı sıra okul öncesi eğitimin ve kalitesinin artmasından dolayı çocuk yetiştirmede toplumsal cinsiyet ayrımlarının etkisinin azalmış olabileceğini düşündürmektedir.

Nitekim çalışma kapsamında anne eğitim düzeyine göre araştırmaya dahil olan çocukların duyguları tanıma puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farkın anneleri ilköğretim mezunu ile ön lisans mezunu, lise mezunu ile ön lisans, lise mezunu ile lisans ve ön lisans mezunu ile lisans ve üstü mezunu olan çocuklar arasında olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları dikkate alındığında, annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duyguları tanıma testinden almış oldukları puan ortalamalarının yükseldiği görülmektedir. Buna göre annelerin eğitim seviyesi arttıkça, çocukların duygu tanıma beceri düzeylerinin arttığı söylenebilir. Konuya ilişkin literatür incelendiğinde de anne eğitim düzeyi arttıkça çocuğun duyguları tanıma beceri düzeyinin arttığına dair (Arı ve Seçer, 2004; Goodman, Crouter, Lanza, Cox ve Vernon-Feagans, 2011; Saltalı ve Arslan, 2011; Karaaslan, 2012) bulguların yer aldığı

çalışmalara rastlanmaktadır. Saltalı ve Arslan (2011) yaptıkları araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden altı yaşındaki çocukların duygusal becerilerini etkileyen bazı değişkenleri incelemişlerdir. Araştırmada sonuç olarak anneleri üniversite mezunu olan çocukların, anneleri ilköğretim mezunu olanlara göre duygusal beceri puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Arı ve Seçer (2004) duygusal yüz ifadeleri ile ilgili yaptıkları araştırmada, annelerin öğrenim düzeyi arttıkça çocukların yüz ifadelerini tanıma becerisinin de anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışma kapsamında annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe anne ve çocuk eğitimine yönelik televizyon programlarını takip etmede, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili yayınlara ulaşmada daha istekli oldukları düşünülmektedir. Bu durum annelerin çocukları ile kurdukları iletişim becerilerinin kalitesini artırarak, çocuklarıyla daha etkili iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Kendini geliştiren anne çocuğunun duygularını anlamasına ve ifade etmesine fırsat vererek olumlu rol model olacaktır. Garner vd. (1997) sosyo-ekonomik düzeyi düşük annelerin çocukları ile duygular hakkında konuşmaları ve çocuklarının duyguları anlamaları konusunda yaptıkları çalışma sonucunda, annelerin duyguların nedenleri ve sonuçları hakkında yapmış oldukları empatik açıklamaların, çocuklarının duygusal yeteneklerini etkilediğini ortaya koymuştur.

Çalışma kapsamında baba eğitim düzeyine göre çocukların duyguları tanıma becerilerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Farkın babaları ilköğretim mezunu ile ön lisans mezunu ve ilköğretim mezunu ile lisans ve üstü mezunu olan çocuklar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duygu tanıma beceri düzeylerinin arttığı söylenebilir. Arı ve Seçer (2004) duygusal yüz ifadeleri ile ilgili yaptıkları araştırmada, babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe çocukların yüz ifadelerini tanıma becerilerinin de anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Yine Saltalı ve Arslan (2011) tarafından okul öncesi eğitime devam eden altı yaşındaki çocukların duygusal becerilerini etkileyen bazı değişkenlerin incelendiği çalışmada, babaların eğitim düzeyi arttıkça çocukların duygusal beceriler puan ortalamalarının da arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Geleneksel aile yapısında babalar sadece para kazanan evin ihtiyaçlarını karşılayan, otoriter ve saygı gösterilen kişi olarak görülmektedir. Günümüzde ise kadınların da ev dışında çalışmaları ile babalar çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmekte ve bakımları ile yakından ilgilenmektedir. Goodman, Crouter, Lanza, Cox ve Vernon-Feagans (2011), babaların eğitim düzeyi arttığında çocuklarına çok daha hassas ve ilgiyle yaklaştıklarını ancak babalık sorumluluklarındaki zayıflığı ise yoğun iş stresi ile ilişkilendirmiştir.

Araştırmada çocukların anne eğitim düzeyine göre değişkenlik ve olumsuzluk davranışları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Farklılık anneleri ilköğretim mezunu ile lise mezunu, lise mezunu ile lisans ve ön lisans mezunu ile lisans ve üstü mezunu grup olan çocuklardan kaynaklanmaktadır. Bir diğer bulguya göre babaların eğitim düzeyine göre çocukların değişkenlik ve olumsuzluk puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılık babaları lise mezunu ile ön lisans mezunu ve lise ile lisans ve üstü mezunu grup olan çocuklar arasındadır. Değişkenlik/olumsuzluk alt ölçek puanı çocuğun huysuzluk, tepkisellik, öfke kontrolünün zayıflığı, ve esnek olmamaya ilişkin davranış düzeyini göstermektedir. Buna göre anne ve babaların eğitim düzeyi arttıkça çocukların değişken ve olumsuz davranışlarının azaldığı söylenebilir. Masalcı (2001) yaptığı çalışmada anne öğrenim düzeyi ile çocuğun öfkesini ifade ediş biçimi ve saldırganlık davranışı birbiri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde Alisinanoğlu (2003)'nun yapmış olduğu araştırma sonucuna göre annenin öğrenim düzeyi arttıkça, çocukların denetim odağı dıştan içe doğru olmaktadır. Bilindiği üzere, çocukların duygusal öğrenimlerinde içinde buldukları sosyal çevre ve ilişkiler etkili olmaktadır. Bu dönemde çocuklar çevrelerindeki yetişkinlerin duygularıyla nasıl baş ettiklerini, nasıl stratejiler geliştirdiklerini ya da belirli olay ve durumlarda nasıl tepkiler verdiklerini gözlemler (Bayhan ve Artan, 2004). Her ne kadar çalışma kapsamı farklı olsa da bu bilgilerle örtüşen çalışmalar mevcuttur. Leibowitz, Ramos-Marcuse ve Abersenio (2002) tarafından yürütülen, okul öncesi çocuk ve bakıcılarının dahil olduğu çalışmada, ebeveyn-çocuk duygusal

iletişimi ve okul öncesi çocukların bağlanması öyküsel bir değerlendirmesi yapmıştır. Duygusal iletişimde, ebeveynlerin olumlu davranışlar sergilediğinde çocukların da olumlu, ebeveynin olumsuz oldukları durumlarda olumsuz ilişki içine girdikleri sonucuna varılmıştır. Seçer (2017) tarafından yapılan çalışmada, annelerin olumlu tepkileri arttıkça çocukların duygusal olumsuzluğunun azaldığı, annelerin olumsuz tepkileri arttıkça çocukların duygusal değişkenlik ve olumsuzluğunun arttığı belirlenmiştir. Yine Savyer vd. (2002) gerçekleştirdiği çalışmada, duygulara karşı ebeveynlerin gösterdiği tepki kalıpları ile okul öncesi çocuğunun duygusal ve sosyal yetkinliği arasında önemli bir bağ olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal yetileri güçlü olan ebeveynler çocuklarını dinleme, değer verme gibi iletişimsel açıdan önemli tepkiler göstermektedir (Ömeroğlu & Ulutaş, 2007). Günümüzde eğitim düzeyinin yükselmesi ile kültürel faktörlerin etkisiyle şekillenen ebeveynliğin tekrar gözden geçirilmesine ve çocuk yetiştirme biçimlerinin daha olumlu yönde gelişmesine imkan sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmada çocukların duygu düzenleme puan ortalamalarında anne baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşma yoktur. Bu bulguya ilişkin literatür incelendiğinde anne ve babanın eğitim durumunun farklılık yaratmadığına ilişkin (Gelgör, 2016), anne ve/veya babanın eğitim seviyesi arttıkça çocuğun duygu düzenlemesinin arttığına ilişkin (Arı ve Seçer, 2004; Goodman, Crouter, Lanza, Cox ve Vernon-Feagans, 2011; Saltalı ve Arslan, 2011; Karaaslan, 2012) çeşitli bulguların yer aldığı çalışmalar dikkati çekmektedir. Gelgör (2016) tarafından ebeveyn kabul-red ve kontrolü ile anne ve babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red/kontrolün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi araştırılmış ve anne ve babanın eğitim durumuna göre çocuğun duygu düzenleme becerisinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yükçü ve Demircioğlu (2017) yaptıkları çalışmada, baba eğitim düzeyine göre çocukların duygu düzenleme becerilerinin farklılaşmadığını, anne eğitim düzeyine göre ise çocukların duygu düzenleme alt ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemiştir. Alan yazında duygu düzenleme becerisi, çocuğun duygusal tepkilerini ortamın koşullarına uyum gösterecek şekilde değiştirebilmesini içerdiği (Thompson 1994) okul öncesi dönemde çocuğun hızla gelişen bilişsel ve iletişim yetenekleriyle ve ebeveynlerin desteği ile geliştiği belirtilmektedir (Fox ve Calkins 2003). Her ne kadar anlamlı bir farklılaşma görülme de ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duygu düzenleme puan ortalamaları artmaktadır. Nitekim Aydın (2010) çalışmasında, annelerin eğitim durumuna göre çocuklarına yönelik duygu sosyalizasyonu pratiklerinde farklılaşma olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırmanın son bulgusuna göre çocukların duyguları tanıma becerileri ile değişkenlik ve olumsuzluk davranışları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. 66-77 aylık çocukların duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde ise araştırma bulguları pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Yapılan pek çok çalışma, duygu düzenlemenin duyguları tanıma becerileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Bronson, 2000; Carlson ve Wang, 2007; Denham ve Burton, 2003; Gülay ve Akman, 2009; Miller, Fine, Gouley, Seifer, Dickstein ve Shields, 2006). Miller, Fine, Gouley, Seifer, Dickstein ve Shields (2006) alt sosyo-ekonomik düzeydeki okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocukların duyguları tanıma, duyguları anlama, duyguları düzenleme ve duyguları olumsuz ifade etme ile sınıf davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda duyguları tanımanın duyguları düzenleme becerisini anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyal süreçte duygularını tanıyan bireyin, gerginlik yaratan durumlar karşısında duygu düzenleme stratejileri geliştirerek (negatif duyguları azaltma ve pozitif olanları artırma) uygun kararlar verebilmekte, gerginlik yaratan durumlarda öfkesini kontrol edebilmekte ve duygularını uygun şekilde ifade edebilmektedir (Bronson, 2000; Denham ve Burton, 2003; Carlson ve Wang, 2007; Gülay ve Akman, 2009). Çocuğun başarılı sosyal işlevler için duygusal tepkilerini ayarlayabilmeyi öğrenmesi gerektiği önemli görülmektedir (Denham vd., 2003).

Çocukların duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerileri yakın çevre ve ilişkilerden etkilenmektedir. Çevresel faktörlerin çocukların duygusal öğrenimlerinde etkili olduğu

vurgulanmaktadır. Araştırma sonucunda duyguları tanımanın duyguları düzenleme becerisini anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi dönemde ebeveynlerin ve yakın çevresinin çocuklara yönelik sosyalizasyonları ve duygusal becerilere yönelik olumlu rol modeller sunulması oldukça önemli olmaktadır. Bu bağlamda ebeveynlere yönelik çocuklarının duygu tanıma ve duygu düzenleme becerilerini nasıl destekleyecekleri konusunda eğitimler planlanabilir. Duygu düzenleme konusunda ailede geliştirilemeyen yönlerin okul öncesi eğitim kurumunda öğretmenler tarafından üzerinde durulması sağlanabilir. Bunun için de öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim programlarında duygu düzenleme konusuna yer verilebilir. Öğretmenler tarafından okul ortamı ve eğitim programları çocukların duygusal becerilerini zenginleştirme aracı olarak geliştirilebilir. Daha sonra planlanan araştırmalarda farklı örneklem grupları (metropol ve kırsalda yaşayan anne-baba ve çocukları vb.) üzerinde de benzer araştırmalar yapılabilir. Özellikle duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine yönelik hazırlanan eğitim programlarının okul öncesi dönemdeki çocukların diğer gelişim alanları (dil gelişimi, sosyal duygusal becerileri v.b) üzerindeki etkisi araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Altan, Ö. (2006). *The effects of maternal socialization and temperament on children's emotion regulation*. Yüksek Lisans Tezi. Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-108.
- Aydın, F. (2010). *Maternal emotion regulation, socio-economic status and social context as predictors of maternal emotion socialization practices*. Master's Thesis, İstanbul Bilgi University, İstanbul.
- Arı, R. & Seçer, Z. Ş. (2004). Okulöncesi dönemdeki çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (11), 67-84.
- Başal, H. A. (2004). *Gelişim ve psikoloji: Nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Batum, P. & Yağmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The ontributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology*, 25(4), 272-294. Bayhan, S. P. & Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa.
- Bronson, M. B. (2000). *Self-regulation in early childhood: nature and nurture*. NewYork: Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calkins, S. D. (2010). Commentary: Conceptual and methodological challenges to the study of emotion regulation and psychopathology. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assesment*, 32(1), 92-95.
- Carlson, S. M. & Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development*, 22, 489-510.
- Cole, P. M., Martin, S. E. & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.
- Çelik, E., Tuğrul, B. & Yalçın, S. S. (2002). Dört - altı yaşlar arasındaki anaokulu çocuklarının duygusal yüz ifadesiyle kendilerini, anne-babalarını ve öğretmenlerini algılaması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 29-39.
- Çorapçı F., Aksan N., Arslan -Yalçın D. & Yağmurlu B. (2010).Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2),63-74.
- Demirkapı, E. Ş. (2014). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

- Denham, S. & Burton, R. (2003). *Social and emotional prevention and intervention programming for preschoolers*. New York: Kluwer Academic Plenum Publishers.
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S. v.d., (2003). Preschool emotional competence: pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238-256.
- Dinçer, Ç. A. (1995). *Anaokuluna devam eden 5 yaş grubu çocuklarına kişiler arası problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Bernzweig, J., Karbon, M., Poulin, R. & Hanish, L. (1993). The relations of emotionality and regulation to preschoolers' social skills and sociometric status. *Child Development*, 64, 1418-1438.
- Eisenberg, N., Cumberland, A. & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273.
- Eisenberg, N. & Spinrad, T. L. (2004). Emotion-related regulation: Sharpening the definition. *Child Development*, 75(2), 334-339.
- Ergin, H., (2000). *İletişim becerileri eğitim programının okulöncesi dönem çocuklarının iletişim becerileri düzeyine etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Fox, N. A. & Calkins, S. D. (2003) . The development of self-control of emotion: Intrinsic and extrinsic influences. *Motivation and Emotion*, 27(1), 7-26.
- Gallese, V. (2003). The roots of empathy: the shared manifold hypothesis and the neutral basis of intersubjectivity. *Psychopathology*, 36, 171.
- Garner, P. W., Jones, C., Gaylyn, G. D. & Rennme, Kimberly M. (1997). Low-income mothers' conversations about emotions and their children's emotional competence. *Social Development*, 6 (1), 37.
- Gelgör, F. Z. (2016). *A nne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Goodman, W. B., Crouter, A. C., Lanza, S. T., Cox, M. J. & Vernon -Feagans, L. (2011). Paternal work stress and latent profiles of father-infant parenting quality. *Journal of Marriage and Family*, 73(3), 588-604.
- Gross, J. J. & Thompson, R. A. (2007). *Emotion regulation: onceptual foundations*. J.J.Gross Ed., *Handbook of Emotion Regulation* (s. 3-24). New York: Guilford Press.
- Gülây, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülây, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hay, D. E. & Cook, K. V. (2007). *The transformation of prosocial behavior from infancy to childhood*. . A. Brownwill ve . B. Kopp (Eds.), *Socioemotional development in the toddler years: Transitions & transformations* (pp. 100-131). NY: Guilford Press.
- Karaaslan, ÜK. (2012). *Okul öncesi eğitimin ve diğer değişkenlerin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Knafo, A, ve Plomin, R. (2006). Prosocial behavior from early to middle childhood: Genetic and environmental influences on stability and change. *Developmental Psychology*, 42(5), 771-786.
- Leibowitz J., Ramos-Marcuse F. & Arsenio, W. (2002). Parent-child emotion communication, attachment, and affective narratives, *Attachment & Human Development*, Vol:4, No:1.
- Liew, J., Eisenberg, N. ve Reiser, M. (2004). Preschoolers' effortful control and negative emotionality, immediate reactions to disappointment, and quality of social functioning. *Journal of Experimental Child Psychology*, 89(4), 298-319.

- Maccoby E. E. (1998). *The two sexes: growing up apart, coming together*. Cambridge: Harvard University Press.
- Maccoby EE & Jacklin CN (1980). Sex differences in aggression: A rejoinder and reprise. *Child Development*, 51, 964-980.
- Masalıcı, A. D. (2001). *Aile içi etkileşimlerle çocuğun saldırganlık düzeyi ve uygu davranışının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- McClelland, M. M. & Tominey, S. L. (2016). *Stop, think, act: integrating self-regulation in the early childhood classroom (s. 62)*. New York and London: Routledge Taylor ve Francis Group.
- Miller, A. L., Fine, S. E., Gouley, K.K., Seifer, R., Dickstein, S. & Shields, A. (2006). Showing and telling about emotions: Interrelations between facets of emotional competence and associations with classroom adjustment in Head Start preschoolers. *Cognition and Emotion*, 20(8), 1170-1192.
- Ömeroğlu, E. & Ulutaş, İ. (2007). Anne baba çocuk iletişiminde duygusal zekanın rolü. 4. *Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi & Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali ve Kongresi*: Risk altındaki çocuklar, 22-24 Ekim, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Pollak, S. D., Cicchetti, D., Hornung, K. ve Reed, A. (2000). Recognizing emotion in faces: developmental effects of child abuse and neglect. *Developmental Psychology*, Vol:36, No:5, 679-688.
- Romano, E., Tremblay, R. E., Boulerice, B. & Swisher, R. (2005). Multilevel correlates of childhood physical aggression and prosocial behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 33(5), 565-578.
- Rothbart, M. K. (1989). Temperament in childhood: A framework. In G. Kohnstamm, J. Bates, and M. K. Rothbart (eds.), *Temperament in childhood* (pp. 59-73). Chichester, UK: Wiley.
- Saarni, C. (1984). An observational study of children's attempts to monitor their expressive behavior. *Child Development*, 1504-1513.
- Salah, A. A. (2006). *İnsan ve bilgisayarda yüz tanıma*. Uluslararası Kognitif Nörobilim Sempozyumu; Türkiye.
- Saltalı, N. D. (2010). *Duygu eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarının duygusal becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Saltalı, N. D. & Arslan, E. (2011). An investigation of emotional skills of six-year-old children attending nursery school according to some variables. *Educational Research and Reviews*, 6 (7), pp. 536-541.
- Seçer, Z. (2017). Sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (4), 1435-1452.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs Of The Society For Research In Child Development*, 59 (2-3), 25-52.
- Werner, K. & Gross, J. J. (2010). *Emotion regulation and psychopathology: a conceptual framework emotion regulation and psychopathology*. New York: Guilford Press.
- Yaralı, K. T. & Özkan H. K. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s.345-361.
- Yükçü, Ş.B. & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, s. 442-466.

EXTENDED ABSTRACT

The individual finds himself or herself experiencing various emotions due to his or her experiences and the results of these experiences. In the process of adaptation to life, recognizing, understanding, controlling, appropriately expressing emotions, as well as recognizing the emotions of others is an important skill. Emotions are mostly reflected in facial expressions. The impact of our behaviors on people is understood by the reactions given by

others. Recognizing the emotional expressions on the faces of others constitutes the basis of emotion regulation. Learning the facial expressions of others accelerates the development of children owning their emotions and the development of self-control skill. Basic emotional skills are gained in the preschool period. The successful management of the emotional situations encountered in this period is possible with the development of children's emotional skills with the support of appropriate educational and familial experiences since preschool period. Children develop methods to understand and control their emotions by taking their parents as models. Parents' effective communication with their children is possible by understanding their emotions and their ability to respond to emotional problems in a controlled manner. Parents and teachers should encourage children to recognize, understand, express and talk about emotions. Children becoming individuals who can express themselves, have healthy communication, share, obey rules, be sensitive to others, cope with the problems they encounter, control their emotions, have a developed sense of self and self-confidence in the future and having positive relationships with their social environment is also considered important for the socialization process. In this context, the effect of 66-77 months old preschool children's sex and parental education levels on emotion recognition and emotion regulation skills was examined in this study. This study employed the relational survey research method. The study group consisted of 145 66-77 months old children, who were attending nursery classes within elementary schools or preschools independent from the elementary schools. Determined using the principle of easy accessibility, the study group was made up of 64 (44.1%) boys and 81 (55.9%) girls. "Personal Information Form", one of the data collection tools, was filled out by the parents of the students in the study group, whereas "Emotion Regulation Scale (ERS)", the other tool, was filled out by the preschool teachers. "Emotion Recognition Test", the last data collection tool was administered to the students individually by the researcher. 25 (17,2%) mothers graduated from elementary-middle school, 31 (21.3%) from high school, four (2.7%) from two-year community colleges, and 55 (37.9%) mothers had undergraduate and higher degrees. Furthermore, 20 (13.8%) fathers graduated from elementary-middle school, 50 (34,5%) from high school, seven (4.8%) from two-year community colleges, and 68 (46.9%) had had undergraduate and higher degrees. According to the sex of the children, the emotion recognition score means ($U=2562.50$, $p=.90$, $p>.05$) did not create statistically significant difference. On the other hand, while variation/negativity score means ($U=1773.00$, $p=.00$, $p<.05$) differed according to sex, the emotion regulation score means ($U=2490.50$, $p=.68$, $p>.05$) did not differ. The observed difference in terms of variation/negativity score means was in favor of boys. According to the education level of the mothers, emotion recognition score means ($\chi^2_{(3)}=13.949$, $p=.00$) was statistically significant. This difference was found to be between the children whose mothers graduated from elementary-middle school and two-year community college, from high school and two-year community college, and finally between the children whose mothers graduated from high school-college-community college and college and above. Again, there was a statistically significant difference between the variation/negativity score means ($\chi^2_{(3)}=22.926$, $p=.00$) according to the education level of the students' mothers. In the paired comparisons done to determine in which groups the difference occurred, it was found that the difference was between mothers graduated from elementary-middle school and two-year community college, from high school and two-year community college, and finally between the children whose mothers graduated from high school-college-community college and college and above. There was no statistically significant difference in students' emotion regulation score means ($\chi^2_{(3)}=8.908$, $p=.35$). According to the education level of the fathers, emotion recognition score means ($\chi^2_{(3)}=13.949$, $p=.03$) was statistically significant. This difference was found to be between the children whose fathers graduated from elementary-middle school and two-year community college, and between the children whose fathers graduated from elementary-middle school and college and above. Again, there was a statistically significant difference between the variation/negativity score means ($\chi^2_{(3)}=12.294$, $p=.00$) according to the education level of the students' fathers. In the paired comparisons done to determine in which groups the difference occurred, it was found that the difference was between fathers graduated from elementary-

middle school and two-year community college, and between the children whose fathers graduated from elementary-middle school and college and above. There was no statistically significant difference in students' emotion regulation score means ($\chi^2_{(3)}=5.926$, $p=.35$). A positive correlation was found between emotion recognition and emotion regulation. The study results showed that the students' emotion recognition skills differed according to their parents' education level. As the education level of the parents increased, the children's emotion recognition levels also increased. In addition, parents' education level differed according to the variation/negativity sub-dimension. As the education level of the parents increased, the negative and varied behaviors of children also decreased. Although there was no significant differentiation, the children's emotion regulation score means increased as the education level of parents increased. As can be seen, children's emotion recognition and emotion regulation skills are affected by their close environment and relationships. In this respect, it is very important to provide socialization and positive role models for this skill by preschool children's parents and their close environment. In their study examining certain variables that affect the emotional skills of six-year-old children attending preschool, Saltalı and Arslan (2011) revealed that children's emotional skill scores increased as the education level of their parents increased. In their study conducted with preschool children and their caretakers, Leibowitz, Ramos-Marcuse and Abersenio (2002) wrote a narrative assessment of parent-child emotional communication and attachment of pre-school children. It was put forth that when parents exhibited positive behaviors in emotional communication, the children established positive relationships. On the other hand, when parents exhibited negative behaviors in emotional communication, the children established negative relationships. Aydın (2010) examined the social context, socioeconomic status and the mothers' emotion regulation as the predictors of mothers' emotion socialization practices. Aydın's (2010) determined that the children's emotion socialization practices differed according to the education levels of the mothers.